

Länsstyrelsen
Värmland

Djurskydd & Vilt
Maria Falkevik
010-2247235

UTKAST

Datum

Referens

-

Sida
1 (7)

Övergripande riktlinjer för skydds jakt

Avgränsning

Riktlinjerna avser skydds jakt efter ansökan från skadelidande eller på Länsstyrelsens eget initiativ enligt 23 b § jaktförordningen (1987:905) och inte skydds jakt i enlighet med 28 § jaktförordningen, som anger rätten att döda ett rovdjur om det angriper tamdjur eller om det finns skälig anledning att befara ett sådant angrepp. I huvudsak fokuserar riktlinjerna på skydds jakt på rovdjur, även om lagstiftningen gäller även annat vilt.

Syfte

Viltförvaltningsdelegationerna i varje län ska besluta om övergripande riktlinjer för bland annat skydds jakt enligt förordningen 2009:1474 om viltförvaltningsdelegationer. Syftet är att anpassa Länsstyrelsens hantering till regionala förhållanden i den utsträckning som medges av lagstiftning och riktlinjer från Naturvårdsverket. Riktlinjerna ska också leda till en ökad transparens och tydlighet utåt om hur Länsstyrelsen hanterar dessa ärenden. Riktlinjerna ska också kunna bidra till att beslut i skydds jaktens ärenden kan tas utan onödiga fördröjningar.

Med tydliga riktlinjer ökar förutsättningarna för att ärendehantering blir konsekvent och rättssäker. Det borde leda till att den sökande får en större förståelse för processen och att den enskilda handläggaren lättare kan göra välgrundade bedömningar. Man ska dock komma ihåg att varje ärende är unikt och att en samlad bedömning görs i varje enskilt fall. Olika förutsättningar mellan olika län och olika situationer från fall till fall kan leda till att bedömningar och genomförande skiljer sig åt.

Bakgrund

Skydds jakt kan beslutas av Länsstyrelsen med stöd av jaktförordningen. Viltskador under ordinarie jakttid regleras i första hand med jakt inom ramen för eventuella skötselplaner. För vissa arter finns särskilda bestämmelser om skydds jakt i jaktförordningen.

De stora rovdjuren är strikt skyddade, bland annat genom EU:s art- och habitatdirektiv (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992). Man får inte avsiktligt döda, fånga eller störa dessa arter. Den jakt som statliga myndigheter beslutar om är undantag från dessa regler.

Artikel 16 i art- och habitatdirektivet ger möjlighet till att besluta om undantag från fredningen. Förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde så får man göra undantag från fredningen av ett antal anledningar, bland annat för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten och andra typer av egendom. Sverige har implementerat artikel 16 i 23 a § jaktförordningen. Naturvårdsverket har delegerat rätten att besluta om skydds jakt efter de respektive rovdjursarterna till länsstyrelserna. Rätten att besluta om skydds jakt efter kungsörn ligger dock kvar hos Naturvårdsverket. Det är jaktförordningen som Länsstyrelserna utgår ifrån vid beslut om skydds jakt.

Länsstyrelserna beaktar också rovdjurspolitikens riktlinjer utifrån den senaste rovdjurspropositionen ”En hållbar rovdjurspolitik”, 2012/13:191. Propositionen anger inriktningen på rovdjursförvaltningen och önskvärd utveckling av landets rovdjursstammar.

Bedömning

Länsstyrelsen gör en samlad bedömning i varje enskilt skydds jakts ärende utifrån lagstiftning, nationella och regionala riktlinjer, inkommen ansökan och den skadedokumentation som finns kopplad till ärendet. Länsstyrelsen beaktar också rovdjurs förekomst inom det område som ansökan gäller, utifrån kvalitetssäkrade inventeringsresultat, liksom den aktuella artens bevarandestatus. Skydds jakt är en förebyggande åtgärd som kan användas om inga andra lämpliga åtgärder finns. Skydds jakten ska syfta till att lösa ett specifikt problem och kan inte användas enbart för att begränsa en population.

Utifrån lagstiftningen ska Länsstyrelsen bedöma:

1. Om allvarlig skada eller risk för allvarlig skada föreligger.
2. Om det finns andra lämpliga lösningar än skydds jakt.
3. Om skydds jakt försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus för arten.

Kriterier för beviljande

För att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom

Detta skäl avser främst skador på egendom. Det omfattar inte rovdjurs påverkan på viltstammar, med undantag för vilt i vilthägn. Med skada avses påverkan av vilt på egendom som medför ekonomiska förluster eller ökade kostnader.

Skador som kan anses vara en normal affärsrisk för en verksamhet betraktas inte som allvarlig skada. Vad som är normal risk varierar beroende på vilken art och vilken verksamhet det är frågan om. Syftet med skydds jakt är att förhindra allvarlig skada och inte att kompensera för redan inträffade skador. Om länsstyrelsen ska kunna bevilja skydds jakt i fall där skador redan har inträffat ska det därför vara sannolikt att skadan förvärras ytterligare genom förnyade skador. Då skydds jakten är ett sätt att förebygga skada kan jakt medges även om skadorna ännu inte har inträffat eller ännu inte har nått en

allvarlig nivå. Ett beslut om skydds jakt innan någon skada har inträffat ställer dock mycket höga krav på förutsättningarna att kunna förutse angrepp från rovdjur.

I de undantagsfall där rovdjursskador på tamdjur uppkommit till följd av bristande ansvarstagande i förhållande till djurskyddslagstiftningen, så bör det i normalfallet inte utgöra skäl till skydds jakt. Tamdjursägaren har alltid ansvar för sina tamdjurs välbefinnande. Djuren ska hållas på ett sådant sätt att tillsynen kan ske minst en gång per dag utan svårigheter (DFS 2004:17). Djurägaren är skyldig att vidta förebyggande åtgärder för att skydda sig mot skador av stora rovdjur (NFS 2008:16, Allmänna råd till 5 §).

Arbete pågår för att definiera risk för allvarlig skada i förhållande till olika verksamheter. Diskussioner om detta förs dels mellan Länsstyrelser och Naturvårdsverket inom ramen för Naturvårdsverkets vägledning, och dels inom länens Viltförvaltningsdelegationer. Viltskadecenter har också en viktig funktion i att ta fram rekommendationer tillsammans med myndigheter och brukare.

För att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter

I praktiken handlar detta skäl om en avvägning mellan olika arters eller livsmiljöers skyddsbehov eller hävdbehov. För att skydds jakt ska kunna medges bör det vara frågan om en annan art/livsmiljö som är mer hotad i det aktuella området än den rovdjursart som skulle vara föremål för skydds jakt. Skälet skulle kunna åberopas i det fall det går att visa att förekomsten av rovdjur innebär ett indirekt hot mot vissa arter eller livsmiljöer. Sådana fall kan vara att förekomsten av rovdjur i ett större område innebär ett sådant stort och konstant problem för fäbodbruk eller annan betesbaserad animalieproduktion att det inte är praktiskt möjligt att hävda betesmarker av stort värde för den biologiska mångfalden. En förutsättning för att skydds jakt ska kunna medges är att betet verkligen är avgörande för den biologiska mångfalden. Samma sak gäller även om någon annan verksamhet som gynnar biologiska värden omöjliggörs av rovdjur. Skälet bör även kunna åberopas för att medge jakt på individer som bär på en smittsam sjukdom, eller som på annat sätt riskerar att påverka den egna arten eller andra arter negativt.

Andra lämpliga lösningar

Grundprincipen i det svenska viltskadesystemet är att viltskador ska förebyggas, i första hand genom jakt. Viltskador orsakade av fredade arter ska dock om möjligt förebyggas med andra metoder än jakt. Först om det inte finns någon annan lämplig lösning för att förebygga viltskador kan skydds jakt på fredat vilt tillåtas. Skydds jakt är alltså ett sista alternativ när alla andra rimliga alternativ har uteslutits.

Andra lämpliga lösningar kan vara ökad tillsyn av djuren, att hägna in djuren med rovdjursavvisande stängsel eller tillfälliga hägn under känsliga perioder, att flytta dem till områden där risken för att skador kan uppstå bedöms lägre, eller att försöka skrämja bort rovdjuren från platsen m.m. I bedömningen av

om en lösning kan klassas som lämplig vägs flera aspekter in, såsom åtgärdens förväntade effekt, tid och kostnader, vilka resurser som krävs för att genomföra åtgärden samt eventuella negativa effekter av åtgärden. I första hand ligger Viltskadecenters bedömningar och studier till grund vid bedömningen.

Förutsättningarna för förebyggande åtgärder skiljer sig mellan olika platser och olika situationer. Det är därför av största vikt att föra en dialog om detta i varje enskilt fall så tidigt som möjligt i handläggningen av ett skyddsjaktsärende. Skyddsjaktsansökningar bör avslås i fall där otillräckliga eller inga förebyggande åtgärder vidtagits, trots att det avses områden där stora rovdjur kan förväntas och förebyggande åtgärder är möjliga att vidta. Länsstyrelsen bör vara behjälplig med rådgivning gällande lämpliga förebyggande åtgärder. Om den som ansöker om skyddsjakt däremot har vidtagit förebyggande åtgärder inom rimliga gränser så är sannolikheten högre att länsstyrelsen bedömer att det saknas andra lämpliga lösningar och därmed kan utrymmet för skyddsjakt öka.

Det finns dokumenterat effektiva förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp på tamdjur. Det vanligaste sättet att skydda tamdjur är att sätta upp rovdjursstängsel. Ett rovdjursstängsel är ett 5-trådigt elstängsel alternativt fårnat kompletterat med två eltrådar. Rovdjursstängsel har visat sig vara ett effektivt skydd, förutsatt att de är väl underhållna samt har satts upp enligt de villkor och anvisningar som länsstyrelsen ger. Det finns dock ingen åtgärd som är effektiv på alla platser och i alla situationer. Tamdjursägare kan söka bidrag till förebyggande åtgärder hos länsstyrelsen, som också erbjuder rådgivning. Mycket information i ämnet finns även på Viltskadecenters hemsida.

Även om det saknas andra lämpliga lösningar är skyddsjakt inte alltid en lämplig åtgärd. Innan beslut om skyddsjakt fattas ska länsstyrelsen så långt som möjligt säkerställa att skyddsjakten löser det problem som behöver åtgärdas.

Risk för fortsatta skador

Skyddsjakt utförs inte som en kompensation för redan inträffade skador utan ska i första hand syfta till att förebygga en allvarlig skada. Länsstyrelsen ska därför bedöma riskerna för att skadebilden inte kommer att förändras om skyddsjakt uteblir. Det ingår i bedömningen att försöka ta hänsyn till faktorer som betes- eller jaktsäsong, andra lämpliga lösningar, förändrat beteende hos rovdjuren m.m. och hur sådana faktorer påverkar risken för fortsatta skador. I situationer där man av olika anledningar bedömer att det finns liten risk för fortsatta skador bör en ansökan om skyddsjakt avslås.

Ansökan

Den som överväger att ansöka om skyddsjakt rekommenderas att först ta kontakt med Länsstyrelsen för att diskutera förutsättningarna, och för att Länsstyrelsen ska ha möjlighet att dokumentera situationen och hjälpa till med akuta förebyggande åtgärder. För att ärendet ska kunna handläggas effektivt behöver sökanden lämna så fullständiga uppgifter som möjligt, helst redan i ansökan.

Checklista för uppgifter i ansökan

1. Sökandens namn och kontaktuppgifter, skadelidandes namn och kontaktuppgifter om annan än sökanden.
2. Vilken rovdjursart gäller ansökan?
3. Hur många individer gäller ansökan?
4. Vad har hänt, vad består skadorna av (direkta och indirekta)?
5. När upptäcktes skadan och under vilken tid bedöms skadan ha uppstått?
6. Område där skadan har uppstått och förslag på jaktområde
7. Vilka åtgärder har vidtagits för att förhindra skador, före och efter de nu aktuella skadorna? Hur bedöms möjligheterna att vidta andra åtgärder?
8. Övriga upplysningar.

Dokumentation

Dokumentation av rovdjursförekomst och rovdjursrelaterade skador är en förutsättning för att länsstyrelsen ska kunna bedöma behovet av skydds jakt i varje enskilt fall.

Sökandens egen dokumentation

Sökandens egen dokumentation är viktig för att länsstyrelsen ska kunna handlägga ärendet effektivt och komma fram till vad som orsakat de uppkomna skadorna. Djurägaren kan dokumentera på olika sätt. Han eller hon kan föra loggbok över viktiga händelser och ta foton och GPS-punkter på skador och spår m.m. En noggrann och strukturerad dokumentation underlättar handläggningen och ökar möjligheten att göra en samlad bedömning av händelser som kan sträcka sig över en lång tidsperiod.

Länsstyrelsens dokumentation

Länsstyrelsens dokumentation ska verifiera de uppgifter som ligger till grund för ett beslut och är en viktig del av den samlade bedömningen av ett skydds jakt ärende. Det ställs även höga krav på Länsstyrelsens dokumentation eftersom den myndighet som fattar besluten har bevisbördan för att förutsättningarna för undantag från Art- och habitatdirektivet är uppfyllda. Vid behov åker Länsstyrelsens personal ut i fält tillsammans med den skadedrabbade, gör en bedömning av uppkomna skador och skador som kan uppkomma samt dokumenterar sina observationer. Länsstyrelsen måste inte verifiera alla uppgifter, utan de olika typerna av dokumentation kan komplettera varandra.

Det är viktigt att ha en fungerande dialog mellan den som är berörd och Länsstyrelsen så att båda parter har samma uppfattning om hur var och en bedömer situationen.

Verkställande

Ett beviljande beslut om skydds jakt är ofta förenat med ett antal villkor för hur jakten får genomföras. Villkoren berör vilka och hur många djur som får fällas, vem som får genomföra jakten, vilket område beslutet gäller, vilka jaktmetoder som får användas och under vilken tidsperiod beslutet gäller.

Länsstyrelsen tar hänsyn till flera faktorer i villkoren. Jakten ska genomföras på ett sådant sätt att djuret inte utsätts för onödigt lidande. Samtidigt ska den vara praktiskt genomförbar och kunna utföras på ett så kostnadseffektivt sätt som

möjligt. Länsstyrelsen ska också ta etiska hänsyn till känsliga perioder i rovdjursartens reproduktionscykel.

Jaktledare och jaktmetoder

I beslut om skydds jakt fastställs vem som får utföra skyddsjakten och hur den organiseras. Länsstyrelsen utser jaktledare efter samråd med sökanden, eller skadedrabbade och jägare i området om beslutet fattats på myndighetens initiativ. Jaktledaren utser övriga personer som deltar i jakten och ska kunna lämna uppgifter om detta till Länsstyrelsen på begäran. Jaktledaren ska kontakta Länsstyrelsen när jakten initieras, djur fälls eller blir påskjutet och vid andra händelser av betydelse. Länsstyrelsen ska alltid ha rätt att delta i och avbryta jakten. Länsstyrelsen besiktar genomförd jakt och dokumenterar den i enlighet med besiktningsprotokollet. Vid genomförande av skydds jakt bör markägare och berörda enskilda jakträttsinnehavare informeras.

Propositionen En hållbar rovdjurspolitik anger att Regeringens bedömning är att huvudregeln även fortsättningsvis bör vara att sökanden genomför och bekostar beviljad skydds jakt, men att Länsstyrelsen på samma sätt som idag bör få göra avsteg från detta. Länsstyrelsens grundläggande inriktning är att ett tillstånd till skydds jakt innebär en möjlighet för den sökande, och att denna själv ansvarar för att genomföra skyddsjakten på egen bekostnad. Länsstyrelsen kan i särskilda fall även verkställa skyddsjakten, om det bedöms vara nödvändigt, men Länsstyrelsen har inga särskilda medel för att finansiera verkställande av skydds jaktbeslut och bedömningen måste göras från fall till fall.

Vilken jaktmetod som är lämplig att använda beror på terräng, väder- och snöförhållanden, djurart m.m. Lämpliga jaktmetoder kan vara ringning med bil eller skoter och utplacering av passkyttar, jakt med hund, smygjakt, lockjakt m.m. Länsstyrelsen kan bistå med rådgivning om jaktmetoder, men det är den skadelidande som bör bedöma vilka jaktmetoder som ska användas, med beaktande av de villkor som Länsstyrelsen sätter upp.

Övergripande riktlinjer för skydds jakt

Dessa övergripande riktlinjer återfinns även i den regionala förvaltningsplanen för rovdjur, i den utsträckning de berör skydds jakt på rovdjur. I detta dokument samlas alla övergripande riktlinjer som rör skydds jakt i länet.

- Att områden med traditionellt säterbruk med skogsbete eller bete på skärgårdsöar är särskilt sårbara vad gäller risk för rovdjursangrepp. Detta bör beaktas vid skydds jaktbeslut och eventuell tilldelning för licensjakt.
- Att tydliga kriterier för skydds- och licensjakt är lämpligare än en fast zoneringsplan för att minska konflikter mellan i särskilt sårbara områden.
- Att Länsstyrelsen bör kunna genomföra åtgärder för att skrämja bort rovdjur som orsakar skador på gröda och annan fast egendom. Om skrämjelåtgärder inte fungerar bör det kunna ligga till grund för beslut om skydds jakt.
- Att skador under ordinarie jakttid regleras i första hand med jakt.

-
- Att en mindre strikt bedömning bör kunna göras i de fall där ett beslut om skyddsjakt har liten eller ingen effekt på populationen.
 - Att handläggningstiden för beslut om skyddsjakt bör vara så kort som möjligt för att säkerställa att rätt individ avlivas och för att underlätta genomförandet.
 - Att regionalt ansvar ska tas för vargstammens genetiska status. Detta bör ske genom restriktivitet vid skyddsjakt på individer som är helt obesläktade med den skandinaviska vargstammen, samt genom att rikta licensjakt mot revir med hög inavelsgrad. Särskilt skadegörande individer bör dock tas bort oavsett om de är genetiskt värdefulla, eftersom de inte tillför något positivt till acceptansen för varg.
 - Att Länsstyrelsen bör göra en uppföljning efter genomförd skyddsjakt där det framgår hur de övergripande riktlinjerna har följts.
 - Att Länsstyrelsen bör redogöra för andra lämpliga lösningar vid avslag på skyddsjaksansökningar, samt vilka möjligheter som finns till att söka bidrag för dessa.